ŠKOLNÍ STRATEGIE PRIMÁRNÍ PREVENCE

2026-2031

Základní škola Jana Amose Komenského, Kollárova 19, Karlovy Vary, příspěvková organizace

Vypracoval/a	Mgr. Jana Bezdíčková, metodik prevence
Schválil/a	Mgr. Vilibald Schlapák, ředitel školy
Na pedagogické radě projednáno dne	29. 9. 2026
Platnost dokumentu od	29. 9. 2026
Samostatná příloha č. 1	Strategie předcházení školní neúspěšnosti

Obsah

Úvod 3
1. Charakteristika školy 4
2. Základní údaje o škole 5
3. Vnější zdroje 5
4. Vnitřní zdroje 7
4.1. Odborné a metodické zdroje 7
4.2. Komunikační a informační zdroje školy 7
5. Cíle 8
5.1. Dlouhodobé cíle 8
5.2. Střednědobé cíle 9
5.3. Krátkodobé cíle 10
6. Cílové skupiny 11
7. Úloha pedagogických pracovníků 11
8. Principy strategie primární prevence 12
9. Vymezení pojmů 14
9.1. Primární prevence 14
9.2. Nespecifická prevence 14
9.3. Specifická prevence 15
9.4. Zásady efektivní prevence 15
9.5. Rizikové chování 16
10. Financování 18
11. Evaluace 18

Úvod

Školní strategie primární prevence je základním koncepčním dokumentem školy, který vymezuje dlouhodobý rámec, cíle a principy systému prevence rizikového chování žáků. Vychází z Národní strategie primární prevence rizikového chování a z platné legislativy České republiky, zejména ze školského zákona a souvisejících právních předpisů a metodických doporučení MŠMT.

Cílem tohoto dokumentu je nastavit ucelený a systematický přístup školy k primární prevenci, který podporuje bezpečné školní prostředí, zdravé sociální vztahy a rozvoj osobnostních a sociálních kompetencí žáků. Dokument vytváří rámec pro veškeré preventivní aktivity školy, které jsou podrobně rozpracovány v Minimálním preventivním programu pro jednotlivé školní roky.

Dokument je určen všem pedagogickým pracovníkům školy a jeho realizace je nedílnou součástí vzdělávací a výchovné činnosti školy. Je pravidelně vyhodnocován a dle potřeby aktualizován s ohledem na aktuální potřeby školy a změny v oblasti primární prevence.

Samostatnou přílohou dokumentu je Strategie předcházení školní neúspěšnosti.

1. Charakteristika školy

Základní škola Jana Amose Komenského, Karlovy Vary je úplnou základní školou, která umožňuje povinnou školní docházku žákům v 1. až 9. postupném ročníku na dvou stupních. Jedná se o městskou školu obklopenou přírodou. Je umístěna mimo hlavní dopravní uzly, přesto je dobře dostupná městskou hromadnou dopravou. Poskytuje základní vzdělání maximálnímu počtu 650 žáků v 1. až 9. postupném ročníku. Výuka probíhá ve třech (výjimečně ve dvou) paralelních třídách v ročníku, žáci se vzdělávají podle školního vzdělávacího programu Učíme se s Amosem.

Areál školy tvoří celkem čtyři budovy, tři propojené budovy 1. a 2. stupně a čtvrtá samostatná budova, kde se nachází školní jídelna a školní družina. Součástí areálu školy je školní zahrada a školní hřiště. Škola disponuje množstvím odborných učeben, dvěma tělocvičnami, venkovními učebnami i školní zahradou. Zřizovatelem školy je Magistrát města Karlovy Vary.

Níže je uveden přehled rizikových míst a faktorů identifikovaných ve škole. Konkrétní opatření pro jejich odstranění jsou součástí Minimálního preventivního programu.

PŘEHLED RIZIKOVÝCH MÍST / FAKTORŮ	
RIZIKOVÉ MÍSTO / FAKTOR	**MOŽNÁ RIZIKA**
Vchody do školy	shlukování žáků při příchodu a odchodu, nevhodné chování, možnost vniknutí cizí osoby do objektu školy
Únikové východy školy	možnost samovolného odchodu žáků bez omluvy, neoprávněné opuštění školy
Šatny	konflikty mezi žáky, ztráty osobních věcí, nevhodné chování
Chodby	běhání, srážky, konfliktní situace, nevhodné chování o přestávkách
Prostor ve vestibulu (stolní tenis, fotbálek)	konflikty mezi žáky, nevhodné chování při hře, zvýšená hlučnost, riziko drobných úrazů
Toalety	užívání tabákových výrobků, nevhodné chování, skryté konflikty
Odborné učebny	úrazy při práci s pomůckami, nedodržení pravidel
Tělocvična	úrazy, nevhodné chování při sportovních činnostech
Hřiště a venkovní areál školy	úrazy, konflikty, nevhodné chování

Přesuny žáků mezi učebnami	konflikty, neukázněné chování
Přesun žáků do školní jídelny	neukázněný pohyb žáků, běhání, konfliktní situace, riziko úrazu
Polední přestávka	nevhodné chování, shlukování žáků, konfliktní situace
Začátek a konec vyučování	shlukování žáků, konflikty, neorganizovaný pohyb
Areál školy po vyučování	zdržování žáků bez dohledu, konflikty, riziko úrazů
Prostor u „kamene“ před školou	shlukování žáků, potyčky, narušování bezpečného klimatu školy
Zastávky MHD v okolí školy	shlukování žáků, nevhodné chování, používání mobilních telefonů, riziko dopravního úrazu

2. Základní údaje o škole

ŠKOLNÍ PORADENSKÉ PRACOVIŠTĚ		
FUNKCE	**JMÉNO**	**KONTAKTNÍ ÚDAJE**
Ředitel školy	Mgr. Vilibald Schlapák	reditel@zskomenskeho-kv.cz 734 583 950, 353 300 321
Výchovná poradkyně	Mgr. Jitka Balounová	balounova@zskomenskeho-kv.cz
Metodik prevence	Mgr. Jana Bezdíčková	terlova@zskomenskeho-kv.cz
Metodik prevence	Ing. Jiří Soukup	soukup@zskomenskeho-kv.cz
Kariérový poradce	Bc. Pavel Dynda	dynda@zskomenskeho-kv.cz
Speciální pedagog	Mgr. et Mgr. Šárka Rampasová	rampasova@zskomenskeho-kv.cz
Speciální pedagog	Bc. Nikola Pazderová	pazderova@zskomenskeho-kv.cz

3. Vnější zdroje

Mezi vnější zdroje primární prevence školy patří zejména platné legislativní dokumenty a aktuálně působící organizace, instituce a neziskové organizace v Karlových Varech a jejich

okolí poskytující preventivní, poradenské a intervenční služby. Jejich přehled včetně aktuálních kontaktních údajů je uveden v Minimálním preventivním programu.

Legislativní dokumenty

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 160/2024 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů
- Metodické doporučení Minimální standard bezpečnosti v regionálním školství č. j. MSMT-19322/2024-4
- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy č. j. MSMT-21149/2016 k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č. j. 21291/2010-28
- Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019–2027
- Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV)

4. Vnitřní zdroje

Škola při realizaci primární prevence rizikového chování využívá odborné, metodické, informační a komunikační zdroje, které zajišťují její odbornou úroveň, efektivní přenos informací a podporu spolupráce všech účastníků vzdělávacího procesu.

4.1. Odborné a metodické zdroje

- odborné a metodické materiály ze školení, seminářů a webinářů,
- odborná literatura, metodická doporučení, legislativní dokumenty a vyhlášky,
- školní dokumenty – Školní vzdělávací program Učíme se s Amosem, školní řád, Školní strategie primární prevence, Preventivní program školy, Strategie a vize školy, vnitřní předpisy školy.

4.2. Komunikační a informační zdroje školy

- webové stránky školy – informace o aktualitách školy, zájmových kroužcích, školní družině, úspěších žáků, dokumentech školy, formulářích a tiskopisech,
- školní informační systém EduPage– elektronická komunikace se žáky a zákonnými zástupci,
- platforma MS Teams – sdílení metodických a preventivních materiálů, interní komunikace pedagogických pracovníků, organizace porad, spolupráce učitelů, sdílení dokumentů a plánování aktivit školy,
- Padlet – rozcestník primární prevence obsahující metodické materiály, preventivní programy, kontakty na odborné instituce, krizové postupy, doporučené odkazy a sdílené materiály pro pedagogy, žáky i zákonné zástupce (https://padlet.com/janabezdickova/prevence),
- interaktivní panel Amos ve vestibulu školy,
- nástěnky a informační materiály.

KOMUNIKAČNÍ PLATFORMY A SPOLUPRÁCE	
UČITEL – UČITEL	pedagogické rady, organizační porady, porady školního poradenského pracoviště, konzultace s vedením školy, metodická sdružení a předmětové komise, vzájemné konzultace pedagogů, sdílení materiálů a zkušeností
UČITEL – RODIČ	třídní schůzky, individuální konzultace, komunikace prostřednictvím EduPage, online nástroje (Padlet, online

	schránka důvěry), dotazníková šetření, školská rada, společné akce školy a rodičů
UČITEL – ŽÁK	práce s třídními kolektivy, třídní a projektové akce, individuální konzultace, schránka důvěry, školní parlament, diagnostika třídních kolektivů, dotazníková šetření, preventivní a adaptační programy
UČITEL – VEŘEJNOST	spolupráce se zřizovatelem školy, informace a metodické materiály MŠMT a dalších odborných institucí, spolupráce s externími organizacemi a odborníky, prezentace školy na veřejnosti

5. Cíle

Hlavním cílem Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019–2027 je **prostřednictvím efektivního systému primární prevence, fungujícího na základě komplexního působení všech vzájemně provázaných subjektů, snížit míru rizikového chování u dětí a mládeže a minimalizovat jeho vznik**.

V návaznosti na tento hlavní cíl a jeho naplňování jsou definovány hlavní pilíře politiky primární prevence, které tvoří základní rámec i pro školní systém primární prevence rizikového chování. Tyto pilíře jsou v rámci školní strategie dále rozpracovány do dlouhodobých, střednědobých a krátkodobých cílů tak, aby odpovídaly podmínkám a potřebám školy a zároveň byly v souladu s platnými metodickými a legislativními dokumenty.

Dlouhodobé cíle vymezují celkové směřování primární prevence školy a mohou přesahovat období platnosti této strategie. Střednědobé cíle konkretizují výsledky, kterých chce škola dosáhnout v období 2026–2031. Krátkodobé cíle jsou stanovovány pro jednotlivé školní roky v Minimálním preventivním programu a vycházejí z aktuálních potřeb školy a výsledků evaluace.

5.1. Dlouhodobé cíle

1. Systém – Vymezit a stabilizovat jednotný systém primární prevence rizikového chování ve škole, včetně jasné terminologie, jednotných přístupů, metod a nástrojů a sjednocení parametrů výkonu v oblasti primární prevence.

2. Koordinace – Nastavit efektivní, systematickou, provázanou a kooperující spolupráci všech subjektů participujících na primární prevenci ve škole, a to na úrovni pedagogických

pracovníků školy, školního poradenského pracoviště, zákonných zástupců a externích subjektů.

3. Legislativa – Zajistit realizaci primární prevence rizikového chování v souladu s platným právním rámcem, metodickými doporučeními MŠMT a související legislativou, včetně jejich průběžné implementace do školní praxe.

4. Vzdělávání – Zkvalitnit a systematizovat vzdělávání pedagogických pracovníků a dalších aktérů školy v oblasti primární prevence rizikového chování, vedoucí ke zvyšování jejich odborných znalostí, dovedností a kompetencí.

5. Financování – Zajistit efektivní využívání dostupných finančních zdrojů školy pro oblast primární prevence rizikového chování a podporu preventivních aktivit školy.

6. Monitoring, hodnocení, výzkum – Zajistit systematický monitoring, evaluaci a vyhodnocování preventivních aktivit školy na základě dostupných dat a jejich využívání pro další rozvoj a zkvalitňování systému primární prevence.

5.2. Střednědobé cíle

Střednědobé cíle vycházejí z dlouhodobých cílů školní strategie a konkretizují jejich postupné naplňování v horizontu přibližně pěti let.

1. Systém

- Nastavit a stabilizovat jednotný systém primární prevence rizikového chování ve škole, včetně jasně vymezených rolí, kompetencí a odpovědností jednotlivých aktérů.
- Vytvořit a sjednotit základní preventivní dokumentaci, postupy a metodiky pro řešení rizikového chování.
- Zavést jednotný systém evidence a vyhodnocování případů rizikového chování ve škole.

2. Koordinace

- Posílit koordinaci činností ŠPP a pedagogických pracovníků v oblasti primární prevence.
- Nastavit funkční systém spolupráce se zákonnými zástupci v oblasti prevence a řešení rizikového chování.
- Rozšířit a stabilizovat spolupráci s externími subjekty (PPP, SPC, OSPOD, SVP, Policie ČR, neziskové organizace).

3. Legislativa

- Zajistit systematické začlenění aktuálních právních předpisů a metodických doporučení MŠMT do školní praxe.
- Pravidelně aktualizovat školní preventivní dokumenty v souladu s legislativními změnami.
- Sjednotit postupy školy při řešení rizikového chování v souladu s platnou legislativou.

4. Vzdělávání

- Zajistit pravidelné vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti primární prevence rizikového chování.
- Rozvíjet kompetence pedagogů v oblasti práce se třídou, řešení konfliktů a podpory duševního zdraví žáků.
- Podporovat sdílení dobré praxe mezi pedagogy v rámci školy.

5. Financování

- Vytvořit přehledný systém plánování a využívání finančních prostředků na preventivní programy.
- Zajistit stabilní realizaci preventivních programů a aktivit prostřednictvím vícezdrojového financování (např. projekty, granty, dotace).
- Efektivně plánovat finanční prostředky na vzdělávání pedagogů a preventivní programy pro žáky.

6. Monitoring, hodnocení, výzkum

- Zavést systematický monitoring výskytu rizikového chování ve škole.
- Pravidelně vyhodnocovat účinnost realizovaných preventivních aktivit.
- Využívat data z evaluace a šetření ke zlepšování preventivního systému školy.
- Posílit práci s daty z mapování klimatu školy a dalších šetření.

5.3. Krátkodobé cíle

Krátkodobé cíle primární prevence jsou konkretizovány v Minimálním preventivním programu školy na daný školní rok. Tyto cíle vycházejí z dlouhodobých a střednědobých cílů a jsou každoročně aktualizovány v návaznosti na aktuální potřeby školy, výsledky evaluace preventivních aktivit a zjištění v oblasti výskytu rizikového chování.

6. Cílové skupiny

Základní cílové skupiny primární prevence ve škole tvoří:

- **žáci školy**, u kterých je prevence realizována především formou výuky, interaktivních programů a třídnických aktivit,
- **pedagogičtí pracovníci**, kteří se podílejí na realizaci prevence, včasné identifikaci RCh a vytváření bezpečného klimatu školy,
- **rodiče žáků**, kteří jsou důležitými partnery školy a jsou zapojováni zejména prostřednictvím informací, spolupráce a poradenské podpory.

Podrobnější vymezení cílových skupin, včetně jejich silných a slabých stránek a specifických potřeb v oblasti primární prevence, je rozpracováno v Minimálním preventivním programu školy pro daný školní rok.

7. Úloha pedagogických pracovníků

Pedagogičtí pracovníci školy tvoří základní pilíř systému primární prevence rizikového chování. Svým každodenním působením, přístupem k žákům a vzájemnou spoluprací se podílejí na vytváření bezpečného, respektujícího a podpůrného školního prostředí. Jednotlivé role v rámci pedagogického sboru mají v systému prevence jasně vymezené kompetence a odpovědnosti, které jsou podrobně popsány v Programu poradenských služeb školy.

Ředitel školy

Ředitel školy odpovídá za nastavení, řízení a kontrolu systému primární prevence rizikového chování ve škole. Vytváří podmínky pro jeho realizaci, zajišťuje personální, organizační a materiální podporu a odpovídá za soulad preventivních aktivit s platnou legislativou a koncepčními dokumenty školy. Podporuje spolupráci všech aktérů a vyhodnocuje efektivitu nastaveného systému.

Výchovný poradce

Výchovný poradce se podílí na koordinaci řešení výchovných a vzdělávacích obtíží žáků, spolupracuje se školním metodikem prevence, třídními učiteli a zákonnými zástupci. Podílí se na nastavování podpůrných opatření pro žáky v riziku a zprostředkovává spolupráci s poradenskými zařízeními.

Školní metodik prevence

Školní metodik prevence koordinuje celý systém primární prevence ve škole. Zpracovává a vyhodnocuje Minimální preventivní program, metodicky vede pedagogické pracovníky v oblasti prevence rizikového chování a zajišťuje spolupráci s externími odbornými institucemi. Podílí se na evidenci, vyhodnocování a řešení rizikového chování ve škole.

Speciální pedagog

Speciální pedagog se podílí na identifikaci a podpoře žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, kteří mohou být více ohroženi rizikovým chováním. Spolupracuje s pedagogy při nastavování podpůrných opatření, podílí se na tvorbě individuálních strategií práce se žáky a přispívá k prevenci školního neúspěchu a sociálního vyloučení.

Třídní učitel

Třídní učitel je klíčovou osobou v systému primární prevence na úrovni třídy. Sleduje klima třídy, vztahy mezi žáky a včas identifikuje rizikové projevy chování. Realizuje preventivní aktivity v rámci třídnických hodin, komunikuje se zákonnými zástupci a úzce spolupracuje se školním poradenským pracovištěm při řešení problémových situací.

Ostatní pedagogičtí pracovníci

Ostatní pedagogičtí pracovníci se podílejí na realizaci primární prevence rizikového chování v rámci výuky i dalších školních aktivit. Přispívají k vytváření bezpečného a respektujícího školního prostředí, sledují projevy chování žáků a v případě potřeby je řeší v souladu se stanovenými postupy školy. Spolupracují s třídními učiteli a školním poradenským pracovištěm, podílejí se na posilování pozitivního klimatu školy a na rozvoji sociálních a osobnostních kompetencí žáků. Prostřednictvím svých pokynů vedou žáky k zajištění bezpečnosti ochrany zdraví a prevenci RCh.

8. Principy strategie primární prevence

Školní strategie primární prevence vychází z principů Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže 2019–2027 a respektuje aktuální vědecké poznatky a ověřené postupy v oblasti efektivní prevence.

Partnerství a spolupráce

Primární prevence ve škole je založena na aktivní spolupráci všech zainteresovaných subjektů – pedagogických pracovníků, školního poradenského pracoviště, žáků, zákonných zástupců a externích odborných institucí. Důraz je kladen na koordinovaný a jednotný postup při naplňování preventivních cílů.

Komplexnost a systematičnost

Preventivní působení je realizováno jako dlouhodobý, provázaný a systematický proces, nikoli jako soubor izolovaných aktivit. Škola usiluje o komplexní přístup k prevenci rizikového chování s důrazem na kontinuitu a návaznost jednotlivých opatření.

Ověřená data a evaluace

Plánování i realizace preventivních aktivit vychází z analýzy potřeb školy, dostupných dat a zkušeností z praxe. Důraz je kladen na průběžné monitorování, vyhodnocování účinnosti a úpravu preventivních opatření na základě zjištěných výsledků.

Cílenost a přiměřenost

Preventivní aktivity jsou přizpůsobeny věku, vývojovým potřebám a specifikům cílových skupin. Obsah i forma působení odpovídají konkrétním skupinám žáků a jejich aktuálním potřebám.

Včasnost a pozitivní orientace

Prevence je zahajována co nejdříve a je zaměřena především pozitivně – na rozvoj žádoucích postojů, dovedností a zdravých alternativ chování, nikoli pouze na rizika a jejich negativní důsledky.

Rozvoj kompetencí a změna chování

Cílem preventivního působení je dlouhodobý rozvoj sociálních, osobnostních a životních kompetencí žáků, které vedou ke zdravému životnímu stylu a snižování rizikového chování.

9. Vymezení pojmů

Pro správné porozumění obsahu tohoto dokumentu je důležité vymezit a objasnit následující základní pojmy, zejména oblast prevence, její rozdělení, zásady efektivní primární prevence a pojem rizikové chování, se kterým strategie dále pracuje.

9.1. Primární prevence

Primární prevence rizikového chování (dále RCh) představuje soubor aktivit a intervencí, které jsou zaměřené na předcházení vzniku RCh u dětí a mládeže. Prevence je v širším pojetí chápána jako soubor opatření, jejichž cílem je předcházet vzniku, rozvoji a negativním důsledkům RCh. Podle těchto fází vývoje problému ji můžeme rozdělit na prevenci primární, sekundární a terciární. Preventivní působení se neuplatňuje pouze ve školním prostředí, ale na úrovni celé společnosti. Důležitým znakem prevence v širším pojetí je její dlouhodobý charakter a také mezioborová spolupráce zdravotníků, psychologů, pedagogů a dalších odborníků.

V užším pojetí si pod pojmem prevence představíme především prevenci primární, které by měla být ve společnosti věnována patřičná pozornost. Klade si totiž za cíl chránit jedince i skupiny před negativními vlivy RCh formováním správných postojů a potřebných znalostí a kompetencí tak, aby byl jedinec sám schopen vypořádat se s životem ve společnosti, kde se RCh vyskytuje. Důležitou roli v primární prevenci hraje kromě školy také rodina i volnočasová zařízení. Primární prevenci dále dělíme dle obsahu a zaměření na nespecifickou a specifickou prevenci, které budou podrobněji popsány v následujících podkapitolách.

9.2. Nespecifická prevence

Nespecifická prevence zahrnuje takové aktivity, které nepůsobí přímo na konkrétní formy RCh, ale podporují obecně žádoucí formy chování, celkový zdravý vývoj osobnosti žáka a posilují jeho schopnost předcházet problémům. Tyto aktivity sice nemají přímou vazbu na jeden konkrétní rizikový jev, ale jejich působení výrazně snižuje celkovou pravděpodobnost vzniku RCh.

Patří sem činnosti, které podporují smysluplné trávení volného času, zdravý životní styl nebo rozvoj sociálních dovedností. Jedná se například o sportovní aktivity, zájmové kroužky,

projekty zaměřené na spolupráci nebo aktivity podporující hodnotovou orientaci. Samotné volnočasové programy však nejsou pro některé rizikové skupiny dostačující, proto zejména ve školním prostředí zařazujeme rovněž prevenci specifickou.

9.3. Specifická prevence

Aktivity specifické prevence jsou zaměřeny na konkrétní problémy, jejich příčiny a předcházení vzniku konkrétního RCh. Tato forma prevence využívá cílené programy a metody, které reagují na konkrétní problematiku, například užívání návykových látek, šikanu, RCh v online prostředí či záškoláctví.

Specifickou prevenci můžeme rozdělit podle cílové skupiny, na kterou se zaměřuje, na všeobecnou, selektivní a indikovanou. Všeobecná prevence je směřována ke všem žákům s cílem rozvíjet obecné kompetence a ochranné faktory. Při selektivní prevenci dochází k výběru skupin žáků, které jsou z různých důvodů více ohroženy rizikovým chováním, např. rodinné problémy, sociální znevýhodnění. Dochází zde k posílení specifických dovedností. Indikovaná prevence se již zaměřuje na konkrétní jedince, kteří jsou přímo ohrožení nebo se u nich již projevy RCh objevují.

9.4. Zásady efektivní prevence

Podle odborných zdrojů patří mezi základní zásady efektivní prevence:

a) **Komplexnost a kombinace mnohočetných strategií** – Primární prevence musí působit komplexně a zapojovat více oblastí života dítěte – školu, rodinu, vrstevníky, komunitu i média. RCh vzniká vlivem různých biologických, psychických a sociálních faktorů, proto je důležitá spolupráce více institucí a dlouhodobé propojení jejich aktivit.

b) **Kontinuita působení a systematičnost plánování** – Preventivní programy by měly být dlouhodobé, pravidelné a vzájemně propojené. Jednorázové přednášky nebo krátkodobé kampaně bývají málo účinné. Důležitá je návaznost aktivit a jejich promyšlené plánování.

c) **Cílenost a adekvátnost informací i forem** – Prevence musí odpovídat věku, zkušenostem a sociálnímu prostředí cílové skupiny. Program má být pro děti a mladé lidi srozumitelný, atraktivní a přizpůsobený jejich potřebám, aby dokázal zaujmout a být efektivní.

d) **Včasný začátek** – S preventivními aktivitami je vhodné začít už v předškolním věku, protože postoje a hodnoty se vytvářejí velmi brzy. Čím dříve prevence začíná, tím větší má účinnost. Programy musí být přizpůsobeny věku dětí a vedeny odborně připravenými pracovníky.

e) **Pozitivní orientace** – Prevence by neměla být založena pouze na zákazech a varováních, ale především na podpoře zdravého životního stylu. Důležité je nabízet dětem pozitivní vzory a smysluplné alternativy trávení volného času.

f) **Využití „KAB" modelu** (znalosti – postoje – chování) – Cílem prevence není jen předávání informací, ale hlavně ovlivnění postojů a chování. Součástí programů by měl být rozvoj sociálních dovedností, například schopnosti odmítat nevhodné nabídky, zvládat tlak vrstevníků nebo efektivně komunikovat.

g) **Využití „peer" prvku, důraz na interakci a aktivní zapojení** – Vrstevníci mají na děti a dospívající často větší vliv než dospělí. Proto je vhodné využívat peer programy a podporovat aktivní zapojení účastníků. Děti by měly mít možnost diskutovat, sdílet názory a podílet se na aktivitách.

h) **Denormalizace** – Prevence by měla vytvářet takové prostředí, ve kterém RCh není považováno za běžné nebo přijatelné. Cílem je posilovat zdravé normy, odpovědnost a zájem společnosti o řešení problémů.

i) **Podpora protektivních faktorů** – Důležitou součástí prevence je vytváření podpůrného a bezpečného prostředí, kde děti mohou navazovat kvalitní vztahy a rozvíjet své schopnosti. Součástí prevence má být také dostupnost odborné pomoci v krizových situacích.

j) **Nepoužívání neúčinných prostředků** – Za neúčinné se považují programy založené pouze na zastrašování, moralizování nebo přehánění následků RCh. Samotné předávání informací nestačí. Efektivní prevence by měla být odborně podložená, aktivní a zaměřená na rozvoj dovedností a pozitivních postojů.

9.5. Rizikové chování

RCh představuje souhrn různých forem jednání, které mohou ohrožovat zdraví, psychický stav nebo sociální fungování jedince i jeho okolí. Některé přístupy chápou RCh především jako jednání vedoucí ke zdravotním či psychosociálním problémům, jiné zdůrazňují porušování společenských norem a pravidel. V tomto případě se často používá také pojem problémové

chování. To, co společnost považuje za rizikové nebo problémové, se může lišit podle kultury, věku, prostředí i historického období. RCh je proto označováno jako sociální konstrukt, jehož význam závisí na konkrétním kontextu. Společným znakem těchto projevů je, že se jedná o chování na prepatologické úrovni. Nejde tedy ještě o plně rozvinutou patologii či závislost, ale o jednání, které může vést k vážnějším problémům.

V oblasti primární prevence rozlišujeme devět základních typů RCh, které se ve společnosti objevují nejčastěji a představují významné ohrožení pro děti a dospívající.:

a) **Záškoláctví** znamená neomluvenou nepřítomnost žáka ve škole. Jedná se o porušování školního řádu i povinné školní docházky. Často bývá spojeno s dalšími problémy, například školní neúspěšností nebo jiným rizikovým chováním.
b) **Šikana a extrémní projevy agrese** – Do této oblasti patří fyzické i psychické ubližování druhým i sobě samému, kyberšikana, sebepoškozování, sebevražedné chování nebo vandalismus. Společným znakem je způsobování psychické, fyzické nebo materiální újmy.
c) **Rizikové sporty a RCh v dopravě** – Jedná se o vědomé vystavování sebe nebo ostatních nebezpečí. Patří sem například nebezpečná jízda autem, jízda pod vlivem návykových látek nebo provozování extrémních sportů bez potřebné přípravy a ochranných pomůcek.
d) **Rasismus a xenofobie** zahrnují projevy nesnášenlivosti, diskriminace a odmítání lidí odlišného původu, národnosti nebo kultury. Tyto projevy mohou vést k sociálním konfliktům a narušování mezilidských vztahů.
e) **Negativní působení sekt** se týká skupin, které mohou své členy manipulovat, izolovat od okolí a negativně ovlivňovat jejich psychické i sociální fungování. Důsledkem může být ztráta samostatnosti nebo narušení vztahů s rodinou a okolím.
f) **Sexuální RCh** zahrnuje například nechráněný pohlavní styk, promiskuitní chování nebo sdílení intimních fotografií či videí na internetu. Takové chování může vést ke zdravotním, psychickým i sociálním problémům.
g) **Prevence v adiktologii** se zaměřuje na předcházení užívání návykových látek, jako jsou alkohol, cigarety nebo drogy. Cílem je informovat o rizicích závislostí a podporovat zdravý životní styl.

h) **Poruchy příjmu potravy** – Patří sem například mentální anorexie nebo bulimie. Tyto problémy souvisejí s nezdravým vztahem k jídlu a zkresleným vnímáním vlastního těla a mohou mít vážné zdravotní i psychické důsledky.

i) **Syndrom týraného, zanedbávaného a zneužívaného dítěte** – Tato oblast zahrnuje všechny formy týrání, zanedbávání a zneužívání dítěte. Důsledky se mohou projevit v psychické oblasti, ve zdravotním stavu i v sociálním fungování dítěte.

Formy RCh se v průběhu času proměňují a reagují na změny společnosti, životního stylu i moderních technologií. Některé projevy vznikají nově, jiné mění svou podobu nebo se objevují u nových skupin dětí a mladistvých.

10. Financování

Financování školní primární prevence vychází z principu racionálního a efektivního využívání dostupných finančních zdrojů. Financování preventivních aktivit je chápáno jako nezbytný předpoklad jejich kvalitní a dlouhodobé realizace.

Škola usiluje o zajištění stabilního financování v oblasti primární prevence zejména prostřednictvím rozpočtu školy, případně dalších dostupných zdrojů, jako jsou dotační programy, projekty či granty. Důraz je kladen na účelné využívání finančních prostředků s ohledem na potřeby školy a cílových skupin.

Aktivity specifické primární prevence zajišťované školou jsou žákům poskytovány bezplatně. U dalších aktivit podporujících preventivní působení školy, například výletů, pobytových akcí či zájmových kroužků, může být požadována finanční spoluúčast zákonných zástupců.

11. Evaluace

Monitoring a evaluace Školní strategie primární prevence jsou založeny na průběžném vyhodnocování realizovaných preventivních aktivit a jejich efektivity.

Základním nástrojem evaluace je Minimální preventivní program (MPP), který je každoročně vyhodnocován a aktualizován na základě zjištěných potřeb školy, výskytu rizikového chování a zpětné vazby od pedagogických pracovníků i dalších aktérů.